

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 31/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 10/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylimatemaatikko Mikko Kuusela, sosiaali- ja terveysministeriö
- johdon neuvonantaja Erkki Rajaniemi, Finanssivalvonta
- asiantuntija Antti Tanskanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Timo Toropainen, Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry
- asiantuntija Samppa Koskela, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- matemaatikko Seija Lehtonen, Työeläkevakuuttajat TELA ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- valtiovarainministeriö
- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia, merimieseläkelakia, eläkesäätiölakia ja vakuutuslaksalasia. Esityksen tavoitteena on kehittää yksityisten alojen eläkelaitosten riskienhallintaa edellyttämällä työeläkevakuutusyhtiöiltä, eläkesäätiöiltä, eläke-

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

kassoilta sekä Merimieseläkekassalta riski- ja vakavaraisuusarvion tekemistä. Riski- ja vakavaraisuusarviossa eläkelaitoksen tulisi arvioida osana strategista päätöksentekoa oleellisten riskien vaikutusta yhtiön toimintaan sekä niitä toimenpiteitä, jotka ovat aiheellisia arvioinnissa esiin nousseiden riskien hallitsemiseksi. Riski- ja vakavaraisuusarvio tulisi tehdä säännöllisesti ja se tulisi päivittää viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi määräaikaista lakia, jolla on sallittu työeläkevakuutusyhtiöiden tytäryhteisönä olevalle asunto-osakeyhtiölle vieraan pääoman käyttö tietyin edellytyksin. Nykyistä lain voimassaoloaika ehdotetaan jatkettavaksi kahdella vuodella siten että laki olisi voimassa vuoden 2019 loppuun.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2017 alusta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksellä täydennetään työeläkelaitosten riskienhallintaa koskevia säännöksiä. Eläkelaitosten olisi laadittava säännöllisesti riski- ja vakavaraisuusarvio osana riskienhallintaa ja myös päivitettävä arviota viipymättä riskien oleellisesti muuttuessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää talousvaliokunnan tavoin hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia kannatettavina. Arvion tekeminen korostaa osaltaan eläkelaitoksen hallituksen vastuuta sijoitustoiminnasta ja on omiaan helpottamaan Finanssivalvonnan valvontatehtävän hoitamista.

Hallituksen esityksessä ehdotettu velvoite tehdä riski- ja vakavaraisuusarvio osana riskienhallintaa koskee yksityisten alojen eläkelaitoksia. Vastaavaa velvoitetta ei ole julkisen sektorin eläkekeitä toimeenpanevaa Kevaa koskevassa lainsäädännössä. Valiokunta katsoo, että yksityisten alojen eläkelaitoksille asetettava velvoite tehdä riski- ja vakavaraisuusarvio on aiheellista säätää koskemaan myös Kevan sijoitustoimintaa, ja pitää tarpeellisenä tähän tähtäävän lainvalmistelun aloittamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös jatkettavaksi määräaikaista lakia, jolla on sallittu työeläkevakuutusyhtiöiden tytäryhteisönä olevalle asunto-osakeyhtiölle vieraan pääoman käyttö kiinteistösijoituksissa 1.1.2015 alkaen. Esityksessä nykyisen määräaikaisen lain voimassaoloaika ehdotetaan jatkettavaksi kahdella vuodella eli vuoden 2019 loppuun. Talousvaliokunta on lausunnossaan esittänyt määräaika pidennettäväksi hallituksen esityksessä ehdotettua enemmän, esimerkiksi neljällä vuodella.

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä on 13.4.2016 päivätyllä kirjelmällä esittänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että määräaikaisen lain voimassaoloa jatkettaisiin hallituksen esityksessä ehdotetun sijasta vuoden 2022 loppuun. Kirjelmän mukaan asuntorakentamiseen tarvittavan maan kaavoitus saattaa kestää useita vuosia, jolloin asunto-osakeyhtiön perustamiseen ja rakennuksen valmistumiseen kuluu pitkä aika. Jotta määräaikaisen lain avulla saataisiin asuntotuotannon lisäystä ja jotta lisäys jakaantuisi useammalle vuodelle, lain voimassaolo olisi syytä olla esitettyä pidempi.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää määräajan pidentämistä esitetyin perustein tarpeellisenä ja ehdottaa 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen muuttamista ministerin kirjelmässä ehdotetulla tavalla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 31/2016 vp sisältyvät 1. ja 3.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 31/2016 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työeläkevakuutusyhtiöistä annettuun lakiin (354/1997) uusi 12 k § seuraavasti:

4 luku

Yhtiön hallinto

12 k §

Riski- ja vakavaraisuusarvio

Työeläkevakuutusyhtiön hallituksen ja toimivan johdon tulee tehdä strategisen päätöksenteon ja riskienhallinnan osana riski- ja vakavaraisuusarvio, jossa arvioidaan:

- 1) oleellisten riskien vaikutus työeläkevakuutusyhtiön toimintaan;
- 2) ne toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia arvioinnissa esiin nousseiden riskien hallitsemiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

Riski- ja vakavaraisuusarvio on päivitettävä säännöllisesti sekä viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Työeläkevakuutusyhtiön on toimitettava Finanssivalvonnalle yhteenveto riski- ja vakavaraisuusarvioista sekä siitä tehdyt johtopäätökset. Finanssivalvonnalle toimitettavan yhteenvedon tulee sisältää ainakin riski- ja vakavaraisuusarvion tulokset, kuvaus käytetyistä menetelmistä ja tärkeimmät oletukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Työeläkevakuutusyhtiön on viimeistään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta tehtävä ensimmäinen 12 k §:n mukainen riski- ja vakavaraisuusarvio ja toimitettava yhteenveto siitä Finanssivalvonnalle.

2.

Laki

työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (1353/2014) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Tätä lakia sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2034 sellaisiin työeläkevakuutusyhtiön tytäryhteisöinä oleviin asunto-osakeyhtiöihin, jotka on perustettu lain voimassa ollessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään merimieseläkelakiin (1290/2006) uusi 184 a § seuraavasti:

184 a §

Riski- ja vakavaraisuusarvio

Eläkekassan hallituksen ja toimivan johdon tulee tehdä strategisen päätöksenteon ja riskienhallinnan osana riski- ja vakavaraisuusarvio, jossa arvioidaan:

- 1) oleellisten riskien vaikutus eläkekassan toimintaan;
- 2) ne toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia arvioinnissa esiin nousseiden riskien hallitsemiseksi.

Riski- ja vakavaraisuusarvio on päivitettävä säännöllisesti sekä viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Eläkekassan on toimitettava Finanssivalvonnalle yhteenveto riski- ja vakavaraisuusarviosta sekä siitä tehdyt johtopäätökset. Finanssivalvonnalle toimitettavan yhteenvedon tulee sisältää ainakin riski- ja vakavaraisuusarvion tulokset, kuvaus käytetyistä menetelmistä ja tärkeimmät oledukset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eläkekassan on viimeistään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta tehtävä ensimmäinen 184 a §:n mukainen riski- ja vakavaraisuusarvio ja toimitettava yhteenveto siitä Finanssivalvonnalle.

4.

Laki

eläkesäätiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

kumotaan eläkesäätiölain (1774/1995) 48 d §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 443/2012,

muutetaan 48 d §:n 4 momentti ja 48 h §, sellaisina kuin ne ovat, 48 d §:n 4 momentti laissa 443/2012 ja 48 h § laeissa 308/2015 ja 322/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a § seuraavasti:

25 a §

Riski- ja vakavaraisuusarvio

Eläkesäätiön hallituksen tulee tehdä strategisen päätöksenteon ja riskienhallinnan osana riski- ja vakavaraisuusarvio, jossa arvioidaan:

1) oleellisten riskien vaikutus eläkesäätiön toimintaan;

2) ne toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia arvioinnissa esiin nousseiden riskien hallitsemiseksi.

Riski- ja vakavaraisuusarvio on päivitettävä säännöllisesti sekä viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Eläkesäätiön on toimitettava Finanssivalvonnalle yhteenveto riski- ja vakavaraisuusarviosta sekä siitä tehdyt johtopäätökset. Finanssivalvonnalle toimitettavan yhteenvedon tulee sisältää ainakin riski- ja vakavaraisuusarvion tulokset, kuvaus käytetyistä menetelmistä ja tärkeimmät oledukset.

48 d §

Finanssivalvonta antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien laatimisesta ja toimittamisesta.

48 h §

Edellytyksenä 48 a §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisen työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuvan erän lukemiselle vakavaraisuuspääomaan on, että eläkesäätiö kuvaa 25 a §:n mukaisessa riski- ja vakavaraisuusarviossa, mitä erällä tavoitellaan, mitä vaikutuksia erällä on eläkesäätiön sijoitussuunnitelmaan, vakavaraisuuteen, sijoitusjakaumaan ja tuotto-odotukseen sekä missä tilanteessa vakavaraisuutta kartutetaan kannatusmaksuilla tai kannatusmaksujen alennuksia rajoitetaan.

Työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä tulee mitoittaa ottaen huomioon sille asetettu toteuttamiskelpoinen tavoite. Eläkesäätiön tulee seurata erän käytölle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Eläkesäätiö ei voi lukea mainittua erää vakavaraisuuspääomaan, jos eläkesäätiön toiminta ei vastaa erän käytölle asetettuja tavoitteita.

Jos työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä on luettu vakavaraisuuspääomaan, eläkesäätiön on seurattava vakavaraisuutensa suhdetta työeläkejärjestelmän keskimääräisen vakavaraisuuden tasoon. Jos eläkesäätiön vakavaraisuus suhteessa työeläkejärjestelmän vakavaraisuuden keskimääräiseen tasoon alenee siten, että poikkeama lisää merkittävästi eläkesäätiön toiminnan riskejä, eläkesäätiön tulee rajoittaa lisävakuutusvastuun käyttöä kannatusmaksujen alentamiseen tai vahvistaa vakavaraisuuspääomaa lisämaksuilla.

Vakavaraisuusrajaa vastaavan määrän eläkesäätiön vakavaraisuuspääomasta on muodostuttava muista eristä kuin 1 momentissa mainitusta erästä. Finanssivalvonta voi kuitenkin sallia edellä mainitun erän lukemisen kahden vuoden ajan vakavaraisuuspääomaan eläkelaitoksen vakavarai-

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

suusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annetun lain 28 §:n tarkoitetussa tilanteessa, vaikka vakavaraisuuspääoma on vakavaraisuusrajaa pienempi.

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuvan erän seurannasta ja ottamisesta huomioon riski- ja vakavaraisuusarviossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eläkesäätiön on viimeistään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta tehtävä ensimmäinen 25 a §:n mukainen riski- ja vakavaraisuusarvio ja toimitettava yhteenveto siitä Finanssivalvonnalle.

5.

Laki

vakuutuskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vakuutuskassalain (1164/1992) 83 e §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 444/2012,

muutetaan 83 e §:n 4 momentti ja 83 u §, sellaisina kuin ne ovat, 83 e §:n 4 momentti laissa 444/2012 ja 83 u § laeissa 444/2012 ja 323/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 33 a § seuraavasti:

33 a §

Riski- ja vakavaraisuusarvio

Eläkekassan hallituksen tulee tehdä strategisen päätöksenteon ja riskienhallinnan osana riski- ja vakavaraisuusarvio, jossa arvioidaan:

1) oleellisten riskien vaikutus eläkekassan toimintaan;

2) ne toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia arvioinnissa esiin nousseiden riskien hallitsemiseksi.

Riski- ja vakavaraisuusarvio on päivitettävä säännöllisesti sekä viipymättä, jos riskit ovat merkittävästi muuttuneet.

Eläkekassan on toimitettava Finanssivalvonnalle yhteenveto riski- ja vakavaraisuusarviosta sekä siitä tehdyt johtopäätökset. Finanssivalvonnalle toimitettavan yhteenvedon tulee sisältää ainakin riski- ja vakavaraisuusarvion tulokset, kuvaus käytetyistä menetelmistä ja tärkeimmät olemukset.

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

83 e§

Finanssivalvonta antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien laatimisesta ja toimittamisesta.

83 u§

Voidakseen lukea vakavaraisuuspääomaan 83 b §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisen osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuvan erän, eläkekassan tulee kuvata 33 a §:n mukaisessa riski- ja vakavaraisuusarviossa, mitä erällä tavoitellaan, mitä vaikutuksia erällä on eläkekassan sijoitussuunnitelmaan, vakavaraisuuteen, sijoitusjakaumaan ja tuotto-odotukseen sekä missä tilanteessa vakavaraisuutta kartutetaan vakuutusmaksuilla tai vakuutusmaksujen alennuksia rajoitetaan. Eläkekassan osakkailta tulee olla saatavissa tieto erän käyttämisestä vakavaraisuuspääomassa.

Osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä tulee mitoittaa ottaen huomioon sille asetettu toteuttamiskelpoinen tavoite. Eläkekassan tulee seurata erän käytölle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Eläkekassa ei voi lukea mainittua erää vakavaraisuuspääomaan, jos eläkekassan toiminta ei vastaa erän käytölle asetettuja tavoitteita.

Luettuaan vakavaraisuuspääomaan osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuvan erän eläkekassan on seurattava vakavaraisuutensa suhdetta työeläkejärjestelmän keskimääräisen vakavaraisuuden tasoon. Jos eläkekassan vakavaraisuus suhteessa työeläkejärjestelmän vakavaraisuuden keskimääräiseen tasoon alenee siten, että poikkeama lisää merkittävästi eläkekassan toiminnan riskejä, eläkekassan tulee rajoittaa lisävakuutusvastuun käyttöä vakuutusmaksujen alentamiseen tai vahvistaa vakavaraisuuspääomaa lisämaksuilla.

Vakavaraisuusrajaa vastaavan määrän eläkekassan vakavaraisuuspääomasta on muodostuttava muista kuin 1 momentissa mainitusta erästä. Finanssivalvonta voi sallia edellä mainitun erän lukemisen 2 vuoden ajan vakavaraisuuspääomaan eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annetun lain 28 §:n tarkoitetussa tilanteessa, vaikka vakavaraisuuspääoma on vakavaraisuusrajaa pienempi.

Finanssivalvonta voi antaa määräyksiä osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuvan erän seurannasta ja ottamisesta huomioon riski- ja vakavaraisuusarviossa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eläkekassan on viimeistään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta tehtävä ensimmäinen 33 a §:n mukainen riski- ja vakavaraisuusarvio ja toimitettava yhteenveto siitä Finanssivalvonnalle.

Helsingissä 28.4.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Valiokunnan mietintö StVM 5/2016 vp

jäsen Anna-Maja Henriksson r

jäsen Arja Juvonen ps

jäsen Niilo Keränen kesk

jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas

jäsen Juha Pylväs kesk

jäsen Sari Raassina kok

jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps

jäsen Annika Saarikko kesk

jäsen Kristiina Salonen sd

jäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää